

Checklista för utlämnande av forskningsdata med personuppgifter

Datum: 2024-12-19

Version: 2

Creative Commons Erkännande 4.0
(CC-BY 4.0)

Innehåll

Checklista för utlämnande av forskningsdata med personuppgifter	1
Syfte och målgrupp.....	3
Inledning	3
Utgångspunkter	3
Sammanfattning av ställningstaganden vid ett utlämnande	4
Checklista för prövning av utlämnande	4
1. En förfrågan om data kommer in	5
1.1 Vem på lärosätet gör bedömningen?	5
2. Bedömning av utlämnande	5
2.1 Omfattas data av sekretess?	5
2.2 Omfattas data av statistiksekretessen?	6
2.2.1 Kan data lämnas ut trots att de omfattas av sekretess?	9
2.3 Regleras data av dataskyddssekretess?	10
3. Avslag eller utlämnande	13
3.1 Utlämnande	13
3.2 Avslag.....	13
Bilaga 1: Översikt av bestämmelser i offentlighet- och sekretesslagen	15
Bilaga 2: Förslag på formulering vid besked om nekad förfrågan om data.....	16
Om delar av datasetet lämnas ut.....	16
Om ingen del av datasetet lämnas ut	16
Bilaga 3: Mall för beslut om att avslå en begäran om utlämnande	17

Syfte och målgrupp

Detta dokument syftar till att fungera som ett stöd för de lärosäten och andra organisationer (fortsättningsvis kallade "Lärosätet") som omfattas av, eller tillämpar, offentlighetsprincipen och som hanterar förfrågningar i SND:s system avseende forskningsdata som innehåller personuppgifter.

Checklistan kompletterar dokumentet *Vägledning för utlämnande av forskningsdata med personuppgifter*¹ med mer kortfattade och direkta frågor att ta ställning till i arbetet med att ta fram rutiner för de bedömningar som behöver göras vid utlämnande av forskningsdata med personuppgifter. För mer stöd i de sekretessprövningar som behöver göras innan data med personuppgifter lämnas ut se även dokumentet *Bedömningsstöd vid utlämnande av forskningsdata med personuppgifter*².

Arbetet med checklistan har bestått i analys och granskning av lagtext, förarbetsuttalanden och lagkommentarer. Arbetsgruppen har även varit starkt inspirerade av den sekretesspolicy från den 22 november 2022 som Statistiska centralbyrån, SBC, tagit fram.

Målgruppen för dokumentet är framför allt personer i Lärosätenas DAU-funktioner³ eller andra forskningsstödande funktioner, exempelvis jurister, registratorer och arkivarier.

Det är viktigt att ha med sig att SND inte ger någon form av skarpa rekommendationer i det här dokumentet. Alla Lärosäten måste själva avgöra hur prövningsprocessen ska gå till och vilka bedömningar som ska göras vid sekretessprövningen av de forskningsdata som ska lämnas ut.

Inledning

Forskningsdata med personuppgifter kan delas i SND:s tjänster med så kallad begränsad tillgång. Detta innebär att data är sökbara genom att metadata görs öppet tillgängliga men att data inte är direkt åtkomliga. Data förvaras vid respektive Lärosäte. När någon gör en förfrågan om att få ta del av data med personuppgifter måste Lärosätet bedöma om data är del av en allmän handling och om den är offentlig och kan lämnas ut eller om den omfattas av sekretess. Ett utlämnande av forskningsdata med personuppgifter är en behandling av personuppgifter och därför behövs en rättslig grund för behandlingen. En myndighet är enligt offentlighetsprincipen skyldig att lämna ut allmänna handlingar på begäran och det gäller även om handlingarna innehåller personuppgifter. Den rättsliga grunden för utlämnande är alltså kopplad till den grundlagsreglerade skyldigheten att lämna ut allmänna handlingar. Dock måste en sekretessbedömning göras innan ett utlämnande kan ske.

Utgångspunkter

Forskningsdata som tillgängliggörs via SND ska som utgångspunkt lagras hos det Lärosäte som väljer att dela data. Om Lärosätet inte har någon ändamålsenlig lagringslösning på plats kan lagring

¹ <https://doi.org/10.5281/zenodo.6352657>

² <https://doi.org/10.5281/zenodo.14673366>

³ DAU (Data Access Unit) är ett samlingsbegrepp för de lokala stödenheter för forskningsdata som finns hos organisationer i SND:s nätverk. Mer information finns att läsa här i *Data Access Unit (DAU)*, <https://doi.org/10.5281/zenodo.6346125>.

under en övergångsperiod tillhandahållas av SND. Detta regleras i ett uppdragsavtal och, för data som innehåller personuppgifter, även i ett personuppgiftsbiträdesavtal. I de fall data med personuppgifter lagras hos SND är Göteborgs universitet (GU) personuppgiftsbiträde och Lärosätet är personuppgiftsansvarig. Den ansvarsfördelningen har sin grund i att det är Lärosätet som styr över vilka personuppgifter som ska förvaras hos SND, hur länge de ska förvaras där och om de ska lämnas ut. Lärosätet bestämmer alltså mål och medel med behandlingen och SND (GU) får i uppdrag att behandla personuppgifter för Lärosätets räkning.

SND:s bedömning är att forskningsdata som lagras hos SND i syfte att de ska tillgängliggöras via SND förvaras där endast som ett led i en teknisk bearbetning och lagring för Lärosätets räkning. Det innebär att dessa forskningsdata inte är att anse som allmän handling vid SND.⁴ Fråga om utlämnande, exempelvis vid en förfrågan via SND, ska därför prövas av Lärosätet oavsett om de lagras hos SND eller lokalt hos Lärosätet.

Eftersom forskningsdata i princip alltid är allmän handling hos Lärosätet innehåller checklistan ingen information om hur man bedömer om något är en allmän handling eller inte, vilket annars är det första steget i en prövning av en begäran om utlämnande. Utgångspunkten för checklistan är alltså att forskningsdata som tillgängliggörs via SND är allmän handling vid Lärosätet.

Sammanfattning av ställningstaganden vid ett utlämnande

Lärosätet har följande arbetsordning att följa när en förfrågan om ett dataset med personuppgifter kommer in från en frågeställare:

1. Fastställ vem eller vilka personer som ska göra bedömningen av om datasetet kan lämnas ut.
2. Genomför en sekretessprövning, dvs. gör en bedömning av om datasetet omfattas av någon sekretessbestämmelse och om det i så fall ändå ska lämnas ut. Om prövningen leder till att ett utlämnande kan ske kan datasetet lämnas ut, delvis eller i sin helhet. Om inte, gå till punkt 3.
3. Om datasetet, eller del av det, inte kan lämnas ut ska verksamheten meddela beställaren varför uppgifterna inte kan lämnas ut samt att beställaren har rätt att få ett skriftligt beslut med överklagandehänvisning.

Checklista för prövning av utlämnande

Checklistan består av tre övergripande delar; en förfrågan kommer in, bedömning av om data kan lämnas ut och utlämnande eller avslag på förfrågan. För varje del följer ett antal frågor och resonemang som kan vara till hjälp för att ta ställning i bedömningsprocessen.

⁴ tryckfrihetsförordningen (1949:105) 2 kap 13 §

1. En förfrågan om data kommer in

I DORIS listas inkomna förfrågningar och som handläggare anger man var i prövningsprocessen ett ärende befinner sig. Själva prövningen om utlämnande görs utanför DORIS.⁵

När en förfrågan om data kommer in går ett automatiskt meddelande från DORIS till den e-postadress som organisationen angivit för detta.

I förfrågan finns bland annat information om vem som skickat in förfrågan, syfte med förfrågan, samt projektbeskrivning. Det finns också information om vilken version av datasetet som förfrågan omfattar samt om det finns några eventuella restriktioner som behöver tas hänsyn till vid utlämning av data.

1.1 Vem på lärosätet gör bedömningen?

I första hand är det den anställde som anses ha ansvaret för vården av en handling som ska göra bedömningen om den kan lämnas ut. Det kan ofta vara den som har närmast tillgång till handlingen, exempelvis handläggaren för ett pågående ärende, arkivarien om handlingen är arkiverad eller registrator.

Det kan finnas styrdokument (tex. arbetsordningen) eller andra rutiner vid Lärosätet där det framgår vem som anses ha vården om handlingar vid olika tillfällen och som ska pröva om en handling ska lämnas ut. Det enskilda Lärosätet behöver ta ställning till vem som ska hantera frågor om utlämnanden via DORIS. Oavsett vem som hanterar bedömningen är det oftast rimligt, och i många fall nödvändigt, att den forskare som tillgängliggör data är delaktig i bedömningen.

Ta hjälp av Lärosätets jurister (om det finns) när det är svåra sekretessprövningar. Även SND kan ge stöd och råd i processen.

2. Bedömning av utlämnande

2.1 Omfattas data av sekretess?

För att kunna genomföra sekretessbedömningen behöver man först veta om uppgifterna omfattas av någon sekretessbestämmelse i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400, OSL). Forskningsdata som innehåller personuppgifter och som upprättats på ett statligt lärosäte omfattas i många fall av

- den så kallade statistiksekretessen i 24 kap. 8 § OSL och 7 § offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641, OSF) (fortsättningsvis kallad "statistiksekretessen"), och
- den så kallade dataskyddssekretessen i 21 kap. 7 § OSL (fortsättningsvis kallad "dataskyddssekretessen").

Prövningen enligt dessa bestämmelser skiljer sig åt. Börja med att pröva om dataset omfattas av statistiksekretessen och pröva därefter om det omfattas av dataskyddssekretessen.

⁵ Mer detaljerad information finns i *Guide till funktionen Förfrågningar om data i DORIS*, <https://doi.org/10.5281/zenodo.6346272>

Frågor som kan vara till hjälp för att avgöra om dessa sekretessbestämmelser är aktuella visas under respektive bestämmelse i avsnitt 2.2 och 2.3.

Forskningsdata kan omfattas av andra sekretessbestämmelser än de nu nämnda. Fler exempel på sekretessbestämmelser som kan vara aktuella för forskningsdata finns i bilaga 1.

2.2 Omfattas data av statistiksekretessen?

En stor del av de forskningsdata som innehåller personuppgifter och som har samlats in av lärosätet, antingen genom egna undersökningar och studier eller från befintliga källor, regleras av den så kallade statistiksekretessen.

Sekretess gäller i sådan särskild verksamhet hos en myndighet som avser framställning av statistik för uppgift som avser en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden och som kan hänföras till den enskilde.

Motsvarande sekretess gäller i annan jämförbar undersökning som utförs av Riksrevisionen, av riksdagsförvaltningen, av Statskontoret eller inom det statliga kommittéväsendet.

Detsamma gäller annan jämförbar undersökning som utförs av någon annan myndighet i den utsträckning regeringen meddelar föreskrifter om det.

Uppgift som behövs för forsknings- eller statistikändamål och uppgift som inte genom namn, annan identitetsbeteckning eller liknande förhållande är direkt hänförlig till den enskilde får dock lämnas ut, om det står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider skada eller men. Detsamma gäller en uppgift som avser en avliden och som rör dödsorsak eller dödsdatum, om uppgiften behövs i ett nationellt eller regionalt kvalitetsregister enligt patientdatalagen (2008:355).

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år, om uppgiften avser en enskilds personliga förhållanden, och annars i högst tjugo år.

Sekretess gäller alltså "i sådan särskild verksamhet hos en myndighet som avser framställning av statistik". Med särskild verksamhet som avser framställning av statistik menas en allmänt utredande verksamhet, utan anknytning till särskilda ärenden, som organisatoriskt är avgränsad från annan verksamhet hos myndigheten.⁶ Data som tillgängliggörs via SND tas normalt fram för att användas i forskning inom ramen för lärosätets forskningsverksamhet och inte för att framställa statistik i en organisatoriskt avgränsad verksamhet. Det första stycket av bestämmelsen (alternativ 1 nedan) torde därmed sällan bli tillämplig för dessa forskningsdata. För forskningsdata är det istället bestämmelsens tredje stycke; "detsamma gäller annan jämförbar undersökning som utförs av någon annan myndighet i den utsträckning regeringen meddelar föreskrifter om det, som vanligtvis blir tillämpligt".

Regeringen har meddelat föreskrifter genom 7 § OSF. Där framgår bland annat att absolut sekretess gäller hos vissa myndigheter avseende de undersökningar som anges nedan:

- **Vid utbildningsanstalter och forskningsinrättningar** för uppgifter om enskildas personliga förhållanden i miljömedicinska, socialmedicinska, psykiatriska eller andra medicinska studier samt sociologiska, psykologiska, pedagogiska eller andra beteendevetenskapliga eller samhällsvetenskapliga studier.
- **Vid universitet och högskolor** för uppgifter om enskildas personliga förhållanden i undersökningar av studenters bakgrund och om deras vägval efter studierna.

För att ta ställning till om datasetet omfattas av statistiksekretessen kan följande frågor ställas:

1. Har det aktuella datasetet tagits fram i någon av följande situationer?⁷

- a. I en organisatoriskt avgränsad del av verksamheten för att framställa statistik?
- b. i undersökningar av studenters bakgrund om deras vägval efter studierna
- c. i miljömedicinska, socialmedicinska, psykiatriska eller andra medicinska studier eller i sociologiska, psykologiska, pedagogiska eller andra beteendevetenskapliga eller samhällsvetenskapliga studier.

Om svaret är nej på frågan omfattas datasetet inte av den aktuella sekretessbestämmelsen.

Denna checklista avser forskningsdata som består av personuppgifter. Enligt EU:s allmänna dataskyddsförordning (GDPR) är personuppgifter all slags information som direkt eller indirekt kan kopplas till en enskild levande fysisk person. Bestämmelserna i 7 § OSF omfattar endast uppgifter om enskildas personliga förhållanden. Datasetet innehåller alltså per definition uppgifter av det slag som

⁶ Prop. 1979/80:2 del A s. 263. Se även prop. 2013/14:162 s. 9

⁷ Data som tagits fram med syfte 1 a och 1 b är sekretessbelagt för de myndigheter som räknas upp i 7 § OSF. Där framgår att 1 a gäller för högskolor och universitet. Första delen av de studier som räknas upp i 1 b (miljömedicinska, socialmedicinska, psykiatriska eller andra medicinska studier) gäller uppgifter om enskildas personliga förhållanden och för sjukvårdsinrättningar, utbildningsanstalter och forskningsinrättningar. Andra delen av de studier som räknas upp i 1 b (sociologiska, psykologiska, pedagogiska eller andra beteendevetenskapliga eller samhällsvetenskapliga studier) gäller för uppgifter om enskildas personliga förhållanden och för utbildningsanstalter och forskningsinrättningar. Sekretessbestämmelserna bedöms vara tillämplig för de lärosäten som delar forskningsdata via SND.

den bestämmelsen avser. För uppgifter som tagits fram med något av syftena i 1 b – c ovan och som består av personuppgifter blir svaret alltså "ja" på fråga 2–4 nedan och datasetet omfattas av sekretess. Gå då vidare till fråga 5–7. Viktigt att tänka på är att begreppet enskild i OSL också avser avlidna fysiska personer och bestämmelsen har alltså ett bredare tillämpningsområde än GDPR:s definition av personuppgifter.

Om datasetet innehåller uppgifter som tagits fram i en organisatoriskt avgränsad del av verksamheten för att framställa statistik (fråga 1 a ovan) omfattas uppgifter om både fysiska och juridiska personers personliga och ekonomiska förhållanden av sekretessbestämmelsen. Då är det relevant att förstå vad som avses med de olika begreppen i bestämmelsen och att ställa frågorna 2–6 nedan.

2. Avser uppgifterna i datasetet en enskild?

Med enskild avses såväl fysiska som juridiska personer. I begreppet enskild ingår alltså inte bara enskilda individer, utan även företag, föreningar och liknande. Eftersom myndigheter inte är enskilda omfattas uppgifter om dem inte av forsknings- och statistiksekretessen. Detsamma gäller för uppgifter om bl.a. sådana aktiebolag, handelsbolag, ekonomiska föreningar och stiftelser där kommuner, regioner eller kommunalförbund utövar ett rättsligt bestämmande inflytande. Skyddet gäller även för avlidna personer.

3. Innehåller datasetet uppgifter som kan hänföras till den enskilde?

Med uppgifter som kan hänföras (kopplas) till den enskilde menas såväl direkt som indirekt hänförliga uppgifter. Direkt hänförliga uppgifter är t.ex. namn, personnummer och organisationsnummer, men även registreringsnummer, telefonnummer, fastighetsbeteckning och liknande. Med indirekt hänförliga uppgifter menas t.ex. uppgifter som är pseudonymiserade eller som endast tillsammans med andra uppgifter kan leda till att enskilda identifieras (s.k. pusselläggning eller bakvägsidentifiering).

4. Avser uppgifterna i datasetet en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden?

Med personliga förhållanden menas inte bara uppgifter om fysiska personers namn, adress och personnummer utan alla uppgifter som på något sätt kan hänföras till en viss person. Om uppgifterna handlar om en enskild fysisk person och direkt eller indirekt går att koppla till den personen är de också per definition uppgifter som "avser personliga förhållanden". Personliga förhållanden avser endast fysiska personer.

Ekonomiska förhållanden avser uppgifter om både fysiska och juridiska personer, t.ex. ett företags omsättning, försäljningsvolym, finansiella ställning eller resultat. Redan uppgifter om en juridisk persons namn och organisationsnummer anses dock handla om ekonomiska förhållanden.⁸

⁸ Se Kammarrättens i Göteborg dom den 27 januari 2021 i mål nr 5627-20, Lenberg, Tansjö & Geijer, Offentlighets- och sekretesslagen (5 juli 2022, version 25, JUNO), kommentaren till 24 kap. 8 a § samt även bl.a. prop. 2000/01:27 s. 55 och ds 1999:75 s. 116.

Ekonomiska förhållanden måste, liksom personliga förhållanden, därmed förstås som att det omfattar alla uppgifter som på något sätt kan hänföras till en enskild.⁹

Om datasetet tagits fram i situationen 1 a (i en organisatoriskt avgränsad del av verksamheten för att framställa statistik) omfattas uppgifter om enskildas personliga och ekonomiska förhållanden av sekretess. Uppgifter om juridiska personer som tagits fram för att producera statistik kan alltså omfattas av den aktuella sekretessbestämmelsen.

2.2.1 Kan data lämnas ut trots att de omfattas av sekretess?

När man konstaterat att datasetet omfattas av statistiksekretessen behöver man avgöra om det ändå kan lämnas ut. Då måste något av undantagen i bestämmelsen vara tillämpligt. Det finns fyra undantag från huvudregeln, varav tre är aktuella för lärosäten. Undantagen gäller data som används för forsknings- eller statistikändamål och data som inte genom namn, annan identitetsbeteckning eller andra liknande förhållanden går att hänföra till en enskild. För att avgöra om något av undantagen kan användas kan följande frågor ställas:

5. Ska beställaren använda datasetet för *forskningsändamål*?

Det finns ingen definition av forskning eller forskningsändamål i lagtexten men i rättspraxis gör man åtskillnad mellan forskning å ena sidan och uppföljning, utvärdering och kvalitetssäkring å andra sidan.¹⁰ I förarbetena framgår också att forskningsändamål inte omfattar sådan forskning som utförs inom ramen för en högskoleutbildning på lägre nivå än forskarnivå.¹¹

6. Ska beställaren använda datasetet för *statistikändamål*?

7. Är personuppgifterna i datasetet uppgifter som inte *genom namn, annan identitetsbeteckning eller andra liknande förhållanden går att direkt hänföra till en enskild*?

Undantag 7 blir alltså tillämpligt om datasetet endast innehåller uppgifter som är pseudonymiserade eller uppgifter som endast tillsammans med andra uppgifter kan leda till att enskilda identifieras (bakvägsidentifiering). Det får inte innehålla direkt identifierande uppgifter som namn, personnummer och organisationsnummer, registreringsnummer, telefonnummer, fastighetsbeteckning eller liknande.

Om svaret på alla frågor ovan är nej omfattas datasetet av absolut sekretess och kan inte lämnas ut. Gå till punkt 3.2.

Om man kan svara ja på någon eller några av frågorna ovan är ett eller flera undantag till förbudet att lämna ut datasetet tillämpligt. Det innebär att sekretessen är stark i stället för absolut, vilket betyder att en prövning om utlämnande kan göras. Det finns en presumtion för sekretess, det vill säga att sekretess gäller om det inte står klart att ett röjande kan ske utan skada eller men för den enskilde. Läs mer om menprövning i *Vägledningen* s.14.

⁹ Se bl.a. Kamrarrättens i Göteborg domar den 27 januari 2021 i mål nr 5627-20 och 6138-20.

¹⁰ RÅ 2004 ref. 9 och Prop. 2013/14:162 s.10

¹¹ Prop. 2013/14:162 s.16

För att avgöra om ett utlämnande kan göras utan att det innebär men för den enskilde kan följande frågor ställas:

8. Vilken karaktär har uppgifterna?

Ju mindre känsliga uppgifterna är, desto större chans att utlämnandet inte innebär skada eller men för den enskilde. När uppgifter lämnas ut för forsknings- eller statistikändamål kan man för att minska känslighetsgraden överväga att, i dialog med beställaren, lämna ut uppgifterna på ett sätt som gör att de inte direkt kan kopplas till den enskilde (t.ex. genom pseudonymisering).

9. Får uppgifterna något sekretesskydd hos mottagaren?

Om uppgifterna får ett lika starkt sekretesskydd hos mottagaren kan de i många fall lämnas ut. Om beställaren är en svensk myndighet är sekretesskyddet oftast lika starkt hos mottagaren genom att mottagaren tillämpar samma sekretessbestämmelse eller genom överförd sekretess.¹² Om beställaren är en enskild finns inte något sekretesskydd för uppgifterna vilket gör att risken för skada eller men blir större. Lärosöset kan då överväga att lämna ut uppgifterna med ett sekretessförbehåll. Om beställaren är en utländsk part kompliceras bedömningen ytterligare.

Om ovanstående frågor ger slutsatsen att det står klart att ett utlämnande kan ske utan skada eller men för den enskilde kan data lämnas ut. Om det inte står klart omfattas datasetet helt eller delvis av sekretess, gå till punkt 3.2 nedan.

Ytterligare stöd för bedömningen vid menprövningen finns i dokumenten 'Matris för utlämnanden av forskningsdata med personuppgifter' och 'Bedömningsstöd vid utlämnande av forskningsdata med personuppgifter'.

2.3 Regleras data av dataskyddssekretess?

För dataset som innehåller personuppgifter måste utlämnandet prövas enligt dataskyddssekretessen.

*Sekretess gäller för personuppgift, om det **kan antas** att uppgiften efter ett utlämnande kommer att behandlas i strid med*

1. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), i den ursprungliga lydelsen

2. lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning, eller

3. 6 § lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor (etikprövningslagen).

¹² 11 kap. 3 § OSL

Bestämmelsen innebär att utlämnande organisation måste bedöma om beställarens tänkta behandling av personuppgifter kommer att ske i enlighet dataskyddsregleringen och etikprovningsslagen. Det är dock först om det finns någon konkret omständighet som indikerar att beställarens behandling **kan antas** ske i strid med dataskyddslagsregleringen efter utlämnande som bedömningen ska göras. Finns det inga sådana indikationer behöver alltså inte någon bedömning enligt dataskyddsregleringen göras.¹³

För att ta ställning till om datasetet regleras av dataskyddssekretess kan följande frågor ställas

1. Finns det konkreta omständigheter som indikerar att beställaren kommer att behandla datasetet på ett sätt som strider mot dataskyddregleringen?

Det måste finnas en konkret omständighet som gör att det kan antas att personuppgifter kommer att behandlas på ett sätt som omfattas av GDPR för att Lärosätet ska kunna ställa frågor om den tilltänkta användningen utan att det strider mot det så kallade efterforskandeförbudet (se SOU 2017:39 s. 265). Att det är fråga om stora mängder personuppgifter (massuttag) eller selekterade uttag är exempel på en sådan omständighet. Uppgifter om 50 individer kan enligt praxis vara tillräckligt för att utgöra ett massuttag¹⁴. Selektat uttag innebär uppgifter om ett urval av personer med vissa karakteristika, såsom inkomst, politisk tillhörighet eller annat. Vid selekterade uttag¹⁵ har redan ett så lågt antal som uppgifter om tio individer ansetts utgöra en behandling av personuppgifter, men då beroende på att uttaget berörde en selektion. Eftersom majoriteten av förfrågningarna om data via SND kommer att utgöra massuttag finns det i de flesta fall anledning att ställa frågor om beställaren och dennes behandling av personuppgifterna. I det formulär som fylls i när en förfrågan skickas in finns i dagsläget en fråga om "Syfte med dataförfrågan" samt "Projektbeskrivning". Lärosätet får alltså i de flesta fall en del information om mottagarens användning av uppgifterna när förfrågan kommer in.¹⁶ I den informationen kan finnas indikationer på att användningen kommer att ske i strid med dataskyddslagstiftningen som gör det motiverat att ställa fler frågor till beställaren och göra en bedömning enligt dataskyddslagstiftningen. Är det varken massuttag, selekterade uttag eller finns något annat som indikerar att uppgifterna kommer att hanteras i strid med dataskyddsregleringen behöver inte någon bedömning av beställarens användning enligt dataskyddsregleringen göras.

2. Omfattas beställarens behandling av GDPR?

Om beställarens behandling inte omfattas av GDPR kan den heller inte strida mot dataskyddslagstiftningen och omfattas då inte av dataskyddssekretessen. GDPR gäller inte för privat behandling av personuppgifter, om behandlingen sker för journalistiska ändamål eller för akademiskt,

¹³ JO Beslut den 28 augusti 2013, dnr 4171-2011

¹⁴ Se t.ex. Kammarrätten i Stockholms dom 2014-07-30, mål nr 4596-14 och Kammarrätten i Stockholms dom 2017-04-12 i mål nr 8316-16.

¹⁵ Med 'selekterade uppgifter' menas uppgifter om ett urval av personer med valda egenskaper/variabler, t.ex. inkomst, språktillhörighet, politisk tillhörighet osv. (lagkommentar Lexino och beslut från JO den 28 augusti 2013 (dnr 4171-2011)).

¹⁶ I formuläret finns information om att man kan begära ut data direkt hos lärosätet om man inte vill ange den efterfrågade informationen.

konstnärligt eller litterärt skapande. Om exempelvis media begär ut uppgifter kan de inte sekretessbeläggas med stöd av denna bestämmelse. Bedömningen innebär att Lärosätet till att börja med måste ta ställning till om uppgifterna efter utlämnande kan antas behandlas på ett sådant sätt att behandlingen omfattas av GDPR och om den tilltänkta behandlingen i så fall faktiskt kan antas stå i strid med GDPR (se fråga 3 nedan angående den tänkta behandlingen).

Om svaret är nej på fråga 1 och 2 ovan regleras datasetet inte av dataskyddssekretessen. Om svaret är ja på fråga 1 och 2, gå vidare till fråga 3 - 5.

3. Finns det något som talar för att uppgifterna efter utlämnande kan antas behandlas i strid med GDPR?

För att göra en bedömning av om personuppgifter omfattas av dataskyddssekretessen efterfrågar flera myndigheter vilken rättslig grund enligt GDPR som en beställare har för sin planerade behandling. Andra omständigheter kan troligen också vägas in. Beställaren har angett syftet med databehandlingen när begäran skickades in. Om det av den beskrivningen inte framgår vad som är mottagarens rättsliga grund kan lärosätet behöva ställa kompletterande frågor. Om beställaren inte kan identifiera någon rättslig grund enligt GDPR för sin planerade behandling är behandlingen inte tillåten. Detta kan innebära att utlämnandet hindras av dataskyddssekretessen, eftersom man kan anta att uppgifterna efter utlämnandet kommer att behandlas i strid med GDPR.

4. Innehåller datasetet känsliga personuppgifter eller personuppgifter om lagöverträdelser som innefattar brott, domar i brottmål, straffprocessuella tvångsmedel eller administrativa frihetsberövanden och ska användas för forskningsändamål?

Om ja, gå vidare till fråga 5.

Om nej så finns inget krav på att beställaren ska ha etikgodkännande och därmed kan beställarens behandling inte antas komma att ske i strid mot etikprövningslagen. Datasetet regleras i sådant fall alltså inte av punkt tre i bestämmelsen, d.v.s. att *sekretess gäller för personuppgift, om det **kan antas** att uppgiften efter ett utlämnande kommer att behandlas i strid med etikprövningslagen.*

5. Har beställaren ett etikgodkännande (endast relevant om datasetet innehåller känsliga personuppgifter eller personuppgifter om lagöverträdelser som innefattar brott, domar i brottmål, straffprocessuella tvångsmedel eller administrativa frihetsberövanden och ska användas för forskningsändamål)?

Om uppgifterna innehåller känsliga personuppgifter eller personuppgifter om lagöverträdelser som innefattar brott, domar, brottmål, straffprocessuella tvångsmedel eller administrativa frihetsberövanden och ska användas av en svensk mottagare för forskningsändamål behöver beställaren ha ett etikgodkännande. Lärosätet behöver ta ställning till vilken undersökningsplikt som gäller. Antingen räcker det med att den som gjort förfrågan meddelar att det finns ett godkänt etiktillstånd eller så behöver tillståndet visas upp. Om godkänt etiktillstånd saknas kan det

efterfrågade datasetet omfattas av sekretess eftersom det då kan antas att uppgiften kommer att behandlas i strid med etikprövningslagen.

Om svaret på fråga 5 är ja kan datasetet lämnas ut, se punkt 3.1 nedan. Om svaret är nej omfattas det helt eller delvis av sekretess och ska inte lämnas ut. Gå då till punkt 3.2 nedan.

3. Avslag eller utlämnande

3.1 Utlämnande

Det är viktigt att tänka på att forskningsdata som innehåller personuppgifter behöver lämnas ut på ett säkert sätt, som säkerställer att behandlingen som utlämnandet utgör är förenligt med GDPR.

Tänk på att:

- Använd de system för säker utlämning av forskningsdata med personuppgifter som rekommenderas av lärosätet.
- Eftersom utlämnandet sker digitalt finns ingen skyldighet för lärosätet att ta ut en avgift. En del lärosäten har dock interna riktlinjer för hur man tar betalt vid elektroniska utlämnanden som i så fall ska följas även vid utlämnanden via DORIS.
- Eftersom datasetet lämnas ut enligt offentlighetsprincipen behöver utlämnandet inte regleras av avtal eller liknande.

3.2 Avslag

Om Lärosätet bedömer att de efterfrågade uppgifterna inte är allmän handling eller omfattas av sekretess ska man återkoppla detta till frågeställaren. Man kan också fråga om det är aktuellt att ta del av datasetet utan de uppgifter som omfattas av sekretess. Lärosätet måste alltid meddela beställaren varför uppgifterna, helt eller delvis, inte kan lämnas ut samt informera om att frågeställaren har rätt att få ett skriftligt beslut med överklagandehänvisning.

Tänk på att:

- När en förfrågan markeras som nekad i DORIS meddelas detta via epost till den som gjort förfrågan. Det är obligatoriskt för ansvarig handläggare att skriva ett meddelande vid nekad förfrågan där man informerar om att uppgifterna inte kan lämnas ut eftersom de inte är allmän handling eller för att de omfattas av sekretess. Man behöver vidare ange vilken sekretessbestämmelse som uppgifterna bedömts omfattas av och informera om att frågeställaren har rätt att få ett skriftligt avslagsbeslut med överklagandehänvisning. Exempel på en formulering om att data inte kan lämnas ut pga. sekretess finns i bilaga 2.
- Om frågeställaren begär ett överklagbart beslut ska lärosätets rutiner för vem som fattar ett sådant beslut följas. Exempel på hur ett beslut kan formuleras ut finns i bilaga 3.

- Om endast vissa av de efterfrågade uppgifterna kan lämnas ut eller om de kan lämnas ut efter bearbetning behöver lärosätet ha rutiner för hur och av vem detta ska göras.

Bilaga 1: Översikt av bestämmelser i offentlighet- och sekretesslagen

Tabellen visar en översikt av bestämmelser i offentlighets- och sekretesslagen som kan vara tillämpliga i relation till forskningsdata. Observera att listan inte är helt uttömmande.

Typ av sekretessbelagd uppgift: Forskning	Lagrum	Sekretessform	Maximitid	Kommentar
Erhåller myndigheten i sin forskningsverksamhet från annan myndighet uppgifter som är sekretessbelagd gäller sekretessen även hos den mottagande myndigheten.	11 kap. 3 §			
Personuppgift om det kan antas att utlämnande skulle medföra att uppgiften behandlas i strid med dataskyddslagstiftningen eller etikprövningslagen.	21 kap. 7 §	Svag		
Uppgift som hänför sig till psykologisk undersökning vilken utförs för forskningsändamål.	24 kap. 1 §	Stark	70 år	
Uppgift om personliga och ekonomiska förhållanden i etikprövningsverksamhet.	24 kap. 3 §	Svag	70 år/20 år	
Uppgift i upptagning som har dialektologiskt eller etnologiskt innehåll och som har gjorts eller anskaffats för vetenskapligt ändamål.	24 kap. 4 §	Svag	50 år	
Uppgift om enskilda affärs- eller driftsförhållanden, uppfinningar eller forskningsresultat som har lämnats eller kommit fram vid sådan forskning som efter överenskommelse bedrivs i samverkan med enskild, om det måste antas att den enskilde har deltagit i samverkan under förutsättning att uppgifter inte röjs.	24 kap. 5 §	Absolut	10 år	Gäller hos universitet och högskolor och även hos annan myndighet som tillsammans med universitetet deltar i forskningssamverkan med enskild. Se även sekretess rörande uppdrag, 31 kap. 12 § OSL.
Uppgift i statistikverksamhet och jämförbara undersökningar.	24 kap. 8 §	Absolut, men undantagsvis stark	70 år/20 år	
Uppgift som avser provning, bestämning av egenskaper eller myckenhet, värdering, vetenskaplig, teknisk, ekonomisk eller statistisk undersökning, annat sådant uppdrag som myndigheten utför för enskilda räkning, om det måste antas att uppdraget har lämnats under förutsättning att uppgifter inte röjs.	31 kap. 12 §	Absolut	10 år	Gäller under förutsättning att uppgiften kan antas ha lämnats under förutsättning att den inte röjs. Uppdragsverksamhet inkl. uppdragsforskning baseras i princip alltid på avtal, vari bl.a. ska framgå vilka sekretessvillkor som ska gälla. Se även 24 kap. 5 § OSL.
Undersökningar av studenter bakgrund och om deras vägval efter studierna samt miljömedicinska, socialmedicinska, psykiatriska, medicinska, sociologiska, psykologiska, pedagogiska eller andra beteendevetenskapliga eller samhällsvetenskapliga studier.	7 § OSF	Absolut, men undantagsvis stark.		

Bilaga 2: Förslag på formulering vid besked om nekad förfrågan om data

Här presenteras förslag på formuleringar att använda vid besked om en nekad förfrågan om data. Observera att information inom hakparenteser behöver läggas till för det aktuella fallet.

Om delar av datasetet lämnas ut

Du har begärt att få ta del av [det dataset som begärs utlämnat]. Handlingarna innehåller uppgifter som [namn på lärosätet] bedömer omfattas av sekretess enligt [XX] kap. [XX §] offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

De handlingar som omfattas av sekretess har tagits bort från det material som nu lämnas ut (det gäller handlingarna [XXX]).

eller

De uppgifter som omfattas av sekretess har [åtgärd som gjorts, ex. maskats (d.v.s. strukits över)] i det material som nu lämnas ut.

Om du vill överklaga krävs ett skriftligt avslagsbeslut från myndigheten. För att få ett sådant, kontakta [kontaktfunktion (tex DAU, registrator, annan) samt e-post och telefonnr till kontaktfunktionen] och hänvisa till diarienummer [XXXXXXXX]. (om lärosätet diarieför ärendet.)

Om ingen del av datasetet lämnas ut

Du har begärt att få ta del av [det dataset som begärs utlämnat]. [Namn på lärosätet] bedömer att samtliga uppgifter omfattas av sekretess enligt [XX] kap. [XX §] offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Om du vill överklaga krävs ett skriftligt avslagsbeslut från myndigheten. För att få ett sådant, kontakta [kontaktfunktion (tex DAU, registrator, annan) samt e-post och telefonnr till kontaktfunktionen] och hänvisa till diarienummer [XXXXXXXX]. (om lärosätet diarieför ärendet.)

Bilaga 3: Mall för beslut om att avslå en begäran om utlämnande

Här presenteras ett förslag på hur en mall för avslagsbeslut kan se ut. Observera att information inom hakparenteser behöver läggas till för det aktuella fallet.

Beslut om sekretess

Beslut

[Namn på lärosätet] avslår med stöd av xx kap. x § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) din begäran att ta del av [beskrivning av vilka uppgifter som begärs ut].

Skäl till beslut

[Beskrivning av ärendet:

- Vilka handlingar eller uppgifter som begärs ut.
- Hänvisning till aktuella bestämmelser i OSL (och ev. i TF).
- Vilka skäl som åberopas för avslag, dvs. en motivering av varför den aktuella handlingen eller uppgiften antingen inte är en allmän handling eller omfattas av sekretess.]

Upplysning om överklagande

Detta beslut får överklagas enligt 6 kap. 7 § offentlighets- och sekretesslagen. Överklagandet ska vara skriftligt och ange vilket beslut som överklagas samt den ändring i beslutet som begärs. Överklagandet ska ställas till [aktuell Kammarrätt] men ges in [namn på lärosätet] inom tre veckor från det att du tog del av beslutet. *[Om det är en annan myndighet som begärt beslutet ska överklagandet skickas till regeringen.]*

Handläggningen av beslutet

Detta beslut har fattats av [titel och namn på den person vid lärosätet som har delegation att fatta beslutet] efter föredragning av [titel] YY.

XX

YY